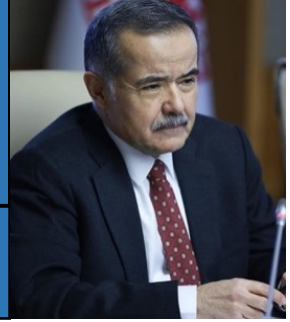


MİLLETTEN HABERDAR OLMAK

CENGİZ AYDOĞDU



Kadd-i yâri kimi halkın serv okur kimi elif

Cümlelerin maksudu bir amma rivâyet muhtelif

Muhibbi

Lügat biri isim ver bana halimden

Herkesin bildiği dilden bir isim

Necip Fazıl

Bir ümmî çobanın yazdığı cöngü

Bilginler bağrına bastı götürdü

Yetik Ozan

“İnsanlık tarihinden ilk kez, insanlığın fizikî varlığını sürdürebilmesi, insanoğlunun kendi kalbindeki köklü değişikliklere bağlıdır.”

Erich Fromm

Söz arasında, söyler geçeriz:
"Sen hangi Türkiye'de yaşıyorsun?"
veya "sanki Türkiye'de yaşıyorsun..." Bu ifadeler, bir tartışma sıcaklığında, karşımızdaki şahsın sözlerinin dayanıksızlığını göstermek ve fikirlerinin ülke gerçeklerine uymadığına işaret etmek için, biraz da mübalağa edilerek dile getirilir. Çoğu zaman düşünülmeden söylenen bu sözlerin, bazen bir gerçeğin ifadesi olabileceğini ve o insanın hakikaten Türkiye'de yaşamıyor gibi yaşayabileceğini veya "hangi" Türkiye'de yaşadığını fark etmeden yaşıyor olabileceğini hiç düşündünüz mü? Eğer düşünmüşseniz,

bunun ne "müthiş" bir mahrumiyet olacağını da tahmin edersiniz. (Yabancılaşma mı diyorlardı ne?).

İşin hazîn tarafı şudur ki, bu mahrumiyet, çoğu zaman onu yaşayanlar tarafından fark edilmez. Oysa böyle bir gurbet, insanı zihniyet dünyasında halsiz ve gitgide vatansız bırakır. Kastettiğim şey zihin muhacirliğidir; fiziki olarak aynı mekânı paylaştığınız insanlarla bir türlü aynı zihin iklimini yaşayamamak; bizden veya içimizden kelimelerinin tedai ettirdiği anlam dünyasının sihirli havasını teneffüs lezzetini bir türlü tadamamaktır.

Bu yoksunluğun bir eksiklik olmadığını düşünenler çıkabilir. Bulundukları hâkim mevkî, bazı insanlara yetebilir hatta bu çeşit (bir yere ve bir millete mensup olma gibi) duygulara ve bu duyguların kaynağı olan millete tepeden bakma imtiyazı dahi verebilir (Gerçi millete tepeden bakmak bir imtiyaz değil, bir eksikliktir ama...). Ama bu "imtiyazlı" mevkîleri o "mümtaz" şahısları, millet dediğimiz sihirli varlığın dışına attığı gibi millet vicdanında da derin yaralar açar.

Ne yazık ki, ülkemizde bazı aydınlar ve devletlû takımına dâhil çok sayıda mühim zevat, bu gurbeti, Hollywood yapımı bir bin bir gece masalında yaşıyor gibi yaşarlar.

Devlet katında otururlar ve bir türlü memleket katına avdet edemezler. Milletin vicdanî kanaatleriyle imar edilmiş zeminin epey uzağında ikamet etmenin kendilerini "*seçkin*" ve "*çağdaş*" kılacağını düşünürler. Lakin seçkinlikleri ve çağdaşlıkları sadece müstevli tarafından kabul edilip, onaylanan ve bunlara tevdi edilen bir atıyedir. Bir nevi bahşîş. Ama bu kabul onlar için çok önemlidir. Zira kendi milletlerinin kıymet hükümleri onları pek ilgilendirmez. Ve tatmin etmez.

Zaten bunların bir milletleri ve bir memleketleri yok gibidir; sadece devletleri¹ vardır. Lakin sahiplendikleri devlet dahi onların arasında garip bir gurbeti yaşar. Rüyasında halkını gören, kendinden razı olan ve kendinin razı olduğu bir milletin hasreti ile buhrandan buhrana geçen bir devlet... O kadar ki, bu buhranların gerçek sebebi ve mahiyeti üzerine düşünme imkânları dahi gurbete gönderilmiştir. Devlet ve millet temaları etrafında bir yasak bölge oluşturulmuştur. Bu kavramlar

üzerine gerçek anlamlarıyla düşünmek imkânı neredeyse yok edilmiştir.

Karizmatik Kavramlar ve Muhtelif Rivâyetler

Ülkemizde millet, devlet, ırk, tarih, din, kültür, Millî hâkimiyet ve Millî irade gibi konular nazik konular ilan edilmelerine rağmen ciddiyyet sadedinde üstünde hiç durulmamış ve maalesef "*es*" geçilmiştir.² Bu konuların yok farz edilmesi veya Cumhuriyetin ilk yıllarında yapıldığı gibi "*biz bize benzeriz*" mantığı ile tartışılması (doğrusu tartışılmayıp üst perdeden buyruklar tebliği ile "*idare*" edilmesi) Cumhuriyetimizi tarihsiz ve hafızasız bırakmıştır.

Bu tarihsizlik, cumhuriyetimizin milletin irtibatını koparan bir talihsizlik olarak tezahür etmiş ve ortaya neredeyse "milletsiz" diyebileceğimiz bir devlet yapısı çıkmıştır. Bu yüzden bugün için cumhuriyetimizin bir halkı var lakin üzerinde herkesin anlaştığı bir "*millet fikri*" yok. Cumhuriyet aydınları için biraz "*fazla*" zengin tarihî ve kültürel birikime sahip bir millet, geçmişte başardıkları itibarıyla ithal ve yabancı formlara girmeyi kabul etmeyen ve bunu hiç de hak etmeyen bir insan malzemesi var. Bu muhteşem insan kaynağı, sosyal ve medeni bir zenginliğimiz olacakken, kendi acemiliğimiz ve cehaletimiz yüzünden bir ayak bağı veya taşınması zor bir yük olmuş ve "*yeni*" Cumhuriyetin bir türlü aşamadığı çetin problemlere kaynak teşkil etmiştir.

Oysa dünyadaki bütün "*büyük*" devletlerin, içine tarih, hafıza, kimlik gibi unsurların sığıdığı bir "*Millî*" konseptleri her zaman olmuştur. Çünkü

¹ Devletten anladıkları da kuru kuruya kuvvettir.

² Ancak bu konularda var olan problemi büyüten yaklaşımlar rağbet görmüş ve hep gündemde kalmalarına çalışılmıştır. Lakin bu yaklaşımlar da hep var olan problemi daha da içinden çıkılmaz hale

getirmişler ve düşmanın ekmeğine yağ sürmüşler. Bu konularda çözüme yardımcı olmak isteyen ve bu memleketi de kaybetmek istemeyen görüşler ise her zaman problemli gösterilmiştir.

“büyük” devlet olmanın temel şartı, hayatiyetini kendine has değerlerle devam ettiren bir millettir.

Milli varlığın ifadesi olan değerleri içinde taşıyan "Milli vizyon"un sınırları, ancak tarih ve milletin iradesi tarafından tespit olunacağı sosyal ilimlerin ortaya koyduğu bir bedahettir.

Türkiye'de ise "Milli"nin sınırları tarihimiz ve kültürümüz göz ardı edilerek masa başında çizildi. Böylece parçalanmış ve ideolojik kaygılarla meccanen harcanan "*Millî müktesebât*", maalesef gündelik politikanın polemik sahası haline geliverdi. Ve bu polemiklerin asgarî maliyeti "*bize has*" kimlik problemleri olarak ödendi, hâlâ da ödeniyor. Bize has diyorum, zira, dünyada bizim gibi bir tarihi geçmişe sahip olan bir toplumun kimlik krizi yaşaması, ancak bize has muhteşemlikte bir beceriksizlikle mümkün olabilirdi.

Modern bir icat olan "*kimlik*"³ duygusu, bizim kültürümüzde nereye oturtulacağı pek bilinmeyen ve o çok iyi bildiğimiz "kendini bilmek" gerçeğiyle ilgisi olmayan garip bir yalnızlığa⁴ balığ olma vakıasıdır.

Buradaki yalnızlık, farklılıkların ön plana çıkarıldığı "*öteki*"ni fark eden ve "*öteki*" tarafından fark edilen⁵ bir yalnızlık. Yani öteki mentalitesine göre hissedilen bir yalnızlık. Ve bu yalnızlık üzerine inşa edilen bir "*sözde*" kimlik.

İşin esası, kaynağı ne olursa olsun, bir kimlik inşasının birinci unsuru hafızadır. Eğer söz konusu olan şey Millî kimlik ise, herkesin bildiği bir gerçektir ki Millî kimlik, Millî

hafızadan (yani tarihten) ayrı düşünülemez.

Ne var ki, Türkiye'de düşünülür; çünkü bizim Millî hafızamızın "*Osmanlı*" olmak gibi fena halde "*reel*" bir "kusur"u var.

Biz Türkler, Cumhuriyeti kurarken tarihî ve sosyolojik şartların zorlaması ile sadece yeni bir devlet nizâmını değil yeni bir kimlik inşasını da gerekli ve büyük bir safdillikle mümkün gördük. Cumhuriyeti ve cumhuriyet anlayışımız ile doğrudan alakalı yeni kimliğimizi Osmanlıya karşı ve Osmanlıya rağmen kurulmuş gibi algılayıp (ve öyle gösterince) ortaya hafızası (yani tarihi, yani kendisi) ile kavgası ve çatışması olan bir kimlik çıkıverdi. Ve biz, bu kimliği adeta cumhuriyete endeksledik.

Cumhuriyetimiz ve "*yeni*" kimliğimiz aynı kaderi paylaştılar. Terslik şurada idi ki; bizim gibi zengin bir tarihe sahip olan cemiyetlerde "*yeni*" kimlik olamazdı ve olmadı. Seksen küsürüncü yaşında bile, Cumhuriyetimizin yeni sayılması gibi kimliğimizde hep yeni kaldı. Bir türlü yaşlanamadı. Bir türlü içimize sinip bizim olamadı yani eskimedi. Oysa kimliğin ihtiyarı makbuldür. Dünyanın bütün kimlikli uluslarının kendilerinin olan bir tarihi geçmişleri vardır. Yoksa da ararlar bulurlar. Bulamazlarsa icat ederler. Biz ise var olan geçmişle yaka paça hâlâ kavgaya ediyoruz.

İşin esası, Cumhuriyetimizin (ve tabîi "*yeni*" kimliğimizin) tarihimizden ve halkımızın sadrından neşet eden bir gerekçesi olmalıydı. Kaldı ki, böyle bir gerekçe vardı... Hem de bütün dünya tarihinin tanıklığıyla

³ İnsanın dünyada bulunuşunu anlamlandırması ve insanlar arasındaki mensubiyetinin tayini yani bir çeşit "kendilik" duygusu belki insanlık kadar eskidir. Ancak sosyal hayattaki tezâhürleri bakımından birçok problemlere sebep olan ve batılı manada ulusal (!) kimlik duygusu tamamen modern bir

icattır. Ve icattır. İhtiyaç değildir. Ne var ki öyle bir icat ki, bir kere akla getirildi mi artık bütün insan toplulukları için ihtiyaç oluverir. Bir tür virüs yani.

⁴ Bu yalnızlığa modern sosyoloji birey olmak diyor.

⁵ Bu fark ediş maalesef dostça değildir. Benimseyen değil dışlayan bir fark edıştır.

mühürlenmiş bir gerekçe... Lakin, biz bu gerekçeyi galiba önce anlayamadık, sonra unuttuk. İhtiyacımız olduğunu fark edince, yerinde bulamadık, bulsak da değerini takdir edeceğimiz şüpheliydi zaten.

Netice itibariyle, Cumhuriyetimizin kuruluş gerekçesini, dünya coğrafyasındaki duruş yerimize uygun bir şekilde, dünya tarihinin seyrinden çıkararak yeniden ortaya koymak Anadolu Türkleri için tarihî ve hayatî bir zaruret olarak ortada durmaktadır. Bu gerekçeyi doğru tespit edip doğru okuyabilmek için, Cumhuriyet elitinin yasaklı saha ilan ettiği din, tarih, kültür, etnik yığın gibi konuları yeniden değerlendirmek bir mecburiyet-i elîme olarak karşımızdadır.

Yani işimiz, hâlâ, mazi ile irrasyonel bağları olan kalp ve zihniyet dünyasında cereyan edecektir. Tıpkı **Nurettin Topçu'nun** dediği gibi; *"Anadolu'nun kurtuluş savaşı, ruh cephesinde henüz yapılmadı. Asya'nın ilk çağından arta kalan sefaletine vâris çocukları, bu topraklarda kurdukları devletin ruhuna sahip olamadılar. Henüz, yerlerde sürünen Türk-İslam ruhunu tutup da kaldıracak olan irade,*

hayatımızın davası oluncaya kadar bu toprağın insanı, eşyadan farksız bir varlıktır: değersizdir, itibarsızdır, hürmet görmez, onun Allah'tan bir emanet olduğu henüz bilinmez.

Bu toprağın insanını "eşyadan farklı" bir hale getirmek, onu vatandaş ve insan kılmak için yapacağımız şey, Cumhuriyetin nazik konularına tekrar eğilmek ve bu meşhurlara (din, devlet, kültür, millet, Millî hâkimiyet ve Millî irade) tarihin ışığında yeniden "Türk işi libâs" giydirmektir.

Topçu'nun bahsettiği ruha yani *"Devletin ruhuna"* sahip olmak, tarih şuurunun ve Millî irfanın gölgesinde yapılabilecek manevî bir iştir. Görüldüğü gibi hâlâ manevi- yatin yani dinin alanındaız. Bunun anlamı, Türk Milleti'nin kültürel serüveninin (bütün milletlerde olduğu gibi) koordinatları din tarafından tayin edilen bir atmosfer- cereyan etmesidir. Yani bizim dünyamızda cemiyeti ve kıymet hükümlerini, kökü dinî telakkîlerde olan kalp ve zihniyet fenomenleri inşâ etmiştir. Bütün sosyal değerlerimizin kaynağı, başlangıcında veya sonunda dinî telakkîlerimize dayanır. Yani kalp ve zihniyet dünyasına.

